

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан гуманітарно-педагогічного факультету

Людмила СТАНІСЛАВОВА

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна Композиція художніх виробів
Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач	Корницька Лариса Анатоліївна
Профайл викладача	https://tpodm.khmnu.edu.ua/naukova-diyalnist/pedagogichna-diyalnist-kornytska-larysa-anatolivna/
Е-mail викладача	kornitskala@khmnu.edu.ua
Контактний телефон	096-576-96-20
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khmnu.edu.ua/enrol/index.php?id=5223
Консультації	Очні: за розкладом Онлайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Загальна характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
		Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття					Самостійна робота, у т.ч. ІРС			Залік	Іспит
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
В	Д	4,0	120	54	18		36		66			+	
В	З	4,0	120	12	6		6		108			+	

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна «Композиція художніх виробів» є однією з дисциплін, що доповнює і розширює компетенції базової мистецької освіти, яка акцентує увагу на основних композиційних положеннях, яких необхідно дотримуватись під час виготовлення художніх творів чи виробів в матеріалі, що стане основою у професійній діяльності художників чи дизайнерів.

При викладанні дисципліни використовуються активні і творчі форми проведення занять з використанням мультимедійних презентацій, методів візуалізації, дискусій, бесід тощо.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни. Формування особистості майстра-художника, здатного вирішувати типові та складні завдання з фаху.

Завдання дисципліни. Надати студентам знання щодо композиції художніх виробів, її основних положень і принципів, на основі освоєння студентом комплексу теоретичних знань та практичних навичок: аналізувати, систематизувати і використовувати знання під час власної професійної діяльності.

Очікувані результати навчання

Здобувач, який успішно завершив вивчення дисципліни, має: досконало *володіти* професійною термінологією та основними поняттями з композиція художніх виробів; *вміло використовувати* засоби виразності та способи застосування їх в декоративних композиціях; *знати* будову декоративних композицій; *володіти* основними колористичними поняттями; *втілювати* задум у конкретну декоративну композицію чи форму з використанням засобів гармонізації; оцінювати декоративну композицію за естетичними показниками; *визначати* художньо-стилістичні особливості декоративних виробів; *переносити* отримані теоретичні знання на практику власної художньо-творчої діяльності.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції	Тема практичного заняття	Самостійна робота студента	
			зміст	год.
1			Підготовка до Л №1 і ПР-№1.	1
2	Творчість як процес створення художніх виробів Напрямки творчої діяльності людини. Основні компоненти і складові частини творчості. Види творчості. Етапи творчості. Об'єкт творчості. Виріб (твір). Визначення терміну «композиція». Мета композиції. Види композиції. Композиційний центр.	Практична робота №1 Розроблення ескізу до проекту художнього виробу за спеціалізацією на аркуші формату А-3	Опрацювання лекційного матеріалу Л №1. Підготовка до ПР-№1.	4
3			Підготовка до Л-№2. Доопрацювання завдань ПР-№1.	4
4	Основи формотворення Визначення поняття «форма». Елементарна і базова форма. Закономірності розвитку форми. Елементарні складові формотворчого процесу. Конфігурація як спосіб організації форми.	Практична робота №2 Згідно проекту обґрунтувати властивості форми проєктованого виробу	Опрацювання лекційного матеріалу Л №2. Оформлення результатів ПР-№1.	4
5			Підготовка до Л-№3. Підготовка до ПР-№2.	4
6	Властивості форми. Психологічне сприйняття форми. Рівновага. Варіанти розміщення форми на площині. Орієнтація форми на площині. Комбінаторика формотворення. [1, 2, 3, 4]		Опрацювання лекційного матеріалу Л №3. Підготовка до ПР-№2.	4

Продовження таблиці

7			Підготовка до Л-№4. Доопрацювання завдань ПР-№2.	4
8	Засоби гармонізації форми Поняття «гармонія». Гармонізація форми об'єктів творчості. Структура форми. Засоби зв'язків структурних елементів. Масштаб і масштабність. Пропорційність. Пропорція «золотий перетин».	Практична робота №3 Згідно проекту обгрунтувати зв'язки структурних елементів форми проєктованого виробу .	Опрацювання лекційного матеріалу Л №4. Оформлення результатів ПР-№2.	4
9			Підготовка до Л-№5. Підготовка до ПР-№3.	4
10	Симетрія і асиметрія. Статичність і динамічність. Подібність і тотожність. Контраст і нюанс. Метричність, ритмічність. Пластична спряженість. [2, 3, 4]		Опрацювання лекційного матеріалу Л №5. Підготовка до ПР-№3.	4
11		Практична робота №4 Згідно проекту обгрунтувати елементи виразності проєктованого виробу	Підготовка до Л-№6. Доопрацювання завдань ПР-№3.	4
12	Виразність як основна естетична властивість виробів декоративно- прикладного мистецтва Визначення терміну «виразність». Фактори, які впливають на виразність виробів декоративно-прикладного мистецтва. Форма як засіб виразності. Структура форми як засіб виразності. Декоративне оздоблення як засіб виразності Колір як засіб виразності		Опрацювання лекційного матеріалу Л №6. Оформлення результатів ПР-№3.	4
13			Підготовка до Л-№7. Підготовка до ПР-№4.	4
14	Орнаментика як основний засіб виразності. Класифікація орнаментів. Стилзація мотивів Семантичні засоби виразності. Архітектоніка і тектоніка як засоби утворення гармонійної форми.	Практична робота №5 Виконання проєкту художнього виробу .	Опрацювання лекційного матеріалу Л №7. Оформлення результатів ПР-№4. Підготовка до ПР-№4.	4
15			Підготовка до Л-№8. Доопрацювання завдань ПР-№5.	4
16	Визначення понять, які створюють систему естетичних показників виробів декоративно-прикладного мистецтва. Фактори, які формують естетичні властивості виробів декоративно- прикладного мистецтва. Методика естетичної оцінки виробів декоративно- прикладного мистецтва. [2, 4]	Практична робота №6 Надання естетичної оцінки виконаному проєкту художнього виробу	Опрацювання лекційного матеріалу Л №8. Оформлення результатів ПР-№5. Підготовка до презентації індивідуальної роботи з надання естетичної оцінки художнього твору	4
17				4
18	Тестовий контроль теоретичного матеріалу		Підготовка до ТК	1
				66

Примітка. * Лекції проводяться раз у два тижні по дві години, практичні (семінарські) заняття проводяться раз кожен тиждень по дві години (чисельник чи знаменник) відповідно до розкладу занять.

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу з дисципліни відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу та навчальному плану. Здобувач зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, домашні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття здобувач зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відзвітувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять здобувач має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набуті здобувачем знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок перезарахування результатів навчання у ХНУ (<https://khmnu.edu.ua/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnoi-diialnosti/>). При виконанні практичних робіт з дисципліни здобувач має дотримуватися політики доброчесності. У разі виявлення плагіату, згідно Положення про дотримання академічної доброчесності в Хмельницькому національному університеті (<https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normatyvni-dokumenty/ustanovchi/kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti-2020.pdf>), роботу буде повернено на доопрацювання та повторно проходження оцінювання.

Критерії оцінювання результатів навчання

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за *чотирибальною* шкалою відповідно до Положення про контроль та оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих *позитивно* з урахуванням коефіцієнта вагомості і встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу.

Набуття теоретичних знань і практичних навичок відбувається під час практичних занять і перевіряється шляхом усного опитування; засвоєння теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється підсумковим тестовим контролем.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *денної* форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота (практичні)						Самостійна робота		Підсумковий захід, залік
1	2	3	4	5	6	ПРв	ТК	За рейтингом
ВК*:						0,4	0,2	

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт, ПРв – проект виробу, ТК – тестовий контроль.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *заочної* форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота			Самостійна, індивідуальна робота		Контрольні заходи	Семестровий контроль, залік
Практичні роботи №:			Контрольна робота		Тестовий контроль	
1	2	3	Якість виконання	Оцінка за захист		
ВК*:			0,4	0,2	0,2	За рейтингом

Оцінювання тестових завдань

Для оцінювання засвоєння теоретичного матеріалу з дисципліни студенти проходять тестовий контроль в он-лайн режимі у модульному середовищі університету для навчання MOODLE.

Кожне правильно виконане тестове завдання набирає один бал. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за виконані тестові

завдання визначатиме оцінку. Оцінка вираховується системою MOODLE автоматично, за кількістю правильних відповідей. На одне тестове завдання відводиться 1 хвилина.

Якщо студент отримав негативну оцінку, то він має перездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ECTS	Інституцій на шкала балів	Інституцій на оцінка	Критерії оцінювання	
A	4,75-5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок.
B	4,25-4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75-4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25-3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00-3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00-2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00-1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни.

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав здобувач з дисципліни, знаходиться у межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці Співвідношення.

Питання для само контролю здобутих студентами результатів навчання

Тема 1 «Творчість як процес створення художніх виробів»

1. Дати визначення творчості.
2. Які існують напрямки творчої діяльності людини?
3. Визначити основні компоненти художньої творчості.
4. Визначити складові частини художньої творчості.
5. Які існують види творчості? Чим вони відрізняються?
6. Дати визначення об'єкту творчості.
7. Дати визначення художнього твору (виробу).
8. Назвати етапи творчого процесу.
9. Яке основне джерело творчості людини?
10. Дати визначення терміну «композиція».
11. Які існують види композиції?
12. Що таке композиційний центр?
13. Які існують варіанти композиційних центрів?
14. Назвати мету композиції.

Тема 2 «Основи формотворення»

1. Дати визначення поняттю «форма».
2. Що таке «елементарна форма»?
3. Розкрити поняття «базова форма».

4. Що являє собою класична форма?
5. З яких позицій підходять до утворення форми?
6. Які існують закономірності розвитку форми?
7. Які елементи форми найбільш стійкі?
8. Які елементи форми найменш стійкі?
9. Які елементарні складові формотворчого процесу.
10. Які існують варіанти композицій з використанням елементарних складових форми?
11. Дати визначення конфігурації.
12. Які особливості об'єктів творчості характеризує конфігурація?
13. Які існують властивості форми?
14. Які існують види рівноваги?
15. Від яких властивостей форми залежить рівновага?
16. Що являє собою психологічне сприйняття форми?
17. Які існують варіанти розміщення форми на площині?
18. Які існують варіанти орієнтування елементів форми на площині?
19. Дати визначення терміну «комбінаторика».
20. Дати визначення терміну «комбінаторика формотворення».
21. Які основні правила комбінаторного формотворення?
22. Які існують графічні моделі комбінаторних правил?

Тема 3 «Засоби гармонізації форми»

1. Дати визначення терміну «гармонія».
2. Які існують поняття гармонії?
3. Що таке «канон»?
4. Які існують канони в сучасності?
5. Що таке структура форми?
6. Як розподіляються ознаки структури за ступенем їх значущості?
7. Якими властивостями має володіти структура форми?
8. Які структурні види можуть утворюватися за рахунок внутрішнього членування?
9. Назвіть засоби зв'язків структурних елементів.
10. Дати визначення масштабу та масштабності.
11. Назвіть основні випадки використання масштабів.
12. Які існують форми масштабних зв'язків?
13. Яке основне правило для створення будь-яких об'єктів згідно засобу масштабності?
14. Дати визначення поняттю «пропорція».
15. Які види пропорцій існують?
16. Дати визначення пропорції «золотий перетин».
17. Якими числами може відображуватись ряд «золотого перетину»?
18. Яке відношення (у числовому вигляді) дає ділення прямих в золотій пропорції?
19. Що таке ряд Фібоначчі?
20. Що представляє собою гармонійна система з прямокутників?
21. Які існують прояви пропорції «золотий перетин» у фігурі людини?
22. Навести приклади існування пропорції «золотий перетин» в природних об'єктах.
23. Дати визначення симетрії.
24. Яка роль симетрії у художніх творах?
25. Який об'єкт можна назвати симетричним?
26. Які існують види симетрії?
27. За рахунок чого здійснюється структурна організація симетричної форми?
28. Дати визначення асиметрії.
29. За рахунок чого здійснюється структурна організація асиметричної форми?
30. Які поєднання можуть утворювати симетричні і асиметричні форми?
31. Дати визначення афінної симетрії.
32. В яких видах здійснюється прояв афінної асиметрії?
33. В яких видах проявляється симетрія подібності?
34. Що являє собою симетрія подібності паралельного руху?
35. Що являє собою симетрія подібності спірального руху?
36. Дати визначення статичності та динамічності.

37. Які ознаки статичного об'єкту?
38. Які ознаки динамічного об'єкту?
39. Чи обов'язково статичний об'єкт має бути динамічним?
40. Чи обов'язково динамічний об'єкт має бути асиметричним?
41. Чи можливе поєднання динамічності і статичності в композиційній побудові одного об'єкту?
42. Дати визначення подібності.
43. Які з геометричних фігур найчастіше зустрічаються у формотворенні?
44. Які існують способи організації побіжності у формі?
45. Дати визначення тотожності.
46. Де використовуються тотожні повторення?
47. Дати визначення контрасту.
48. Які види контрасту існують?
49. У чому сильні і слабкі сторони контрасту?
50. Дати визначення нюансу.
51. З якою метою використовується нюанс?
52. Які існують види повторності?
53. Дати визначення метру.
54. Що таке простий метричний ряд?
55. Що таке складний метричний ряд?
56. Дати визначення ритму.
57. Дати визначення темпу.
58. Які існують види ритмічних рядів?
59. За якими принципами можуть утворюватися ритмічні ряди?
60. Які елементи-акценти використовуються у ритмічних рядах?
61. Які існують варіанти з'єднання метричних і ритмічних рядів?
62. Дати визначення пластичної спряженості.
63. В яких випадках використовується пластична спряженість?
64. Які існують інші засоби композиційної побудови зображень?
65. В яких випадках композиція будується за законами плановості зображення?

Тема 4 «Виразність як основна естетична властивість виробів декоративно-прикладного мистецтва»

1. Дати визначення терміну «виразність».
2. Назвати фактори, що впливають на виразність.
3. Дати визначення термінів «декор» та «декорування».
4. Які види декору існують?
5. Дати визначення термінів «оздоба», «оздоблення».
6. Який основний вид оздоблення створила сама природа? Дати визначення.
7. Дати визначення терміну «текстура».
8. Якими варіантами розпилу утворюється текстура у деяких природних матеріалів (дерево, мушля, камінь, тощо)?
9. В яких випадках дерево має фактуру, а в яких – текстуру?
10. Якими способами може утворюватися фактура шкіри?
11. Який термін використовується для характеристики будови поверхні тканини?
12. Які існують способи оздоблення деревини?
13. Які існують способи оздоблення шкіри?
14. Які існують способи оздоблення тканини?
15. Які властивості кольорів відносять до емоційно-психологічних?
16. Які існують види колірних асоціацій?
17. Назвати фізіологічні колірні асоціації.
18. Назвати емоційні колірні асоціації.
19. Які основні вимоги до гармонійних сполучень кольорів?
20. Назвати види колірних гармоній.
21. Які існують схеми складання гармонійних кольорових сполучень?
22. Дати визначення колориту.
23. Які існують колористичні тенденції у сучасності?

24. Як розрізняється колорит за характером переважаючих колірних поєднань?
25. Як розрізняється колорит за ступенем насиченості і сили кольору?
26. Що таке колірний контраст?
27. Які існують види колірного контрасту?
28. Дати визначення терміну «орнамент».
29. Що таке орнаментальний мотив?
30. Дати визначення терміну «декоративна ланка».
31. Дати визначення терміну «орнаментальна тема».
32. Що визначає орнаментальний ритмічний стрій?
33. Які засоби гармонізації об'єднує ритмічний стрій?
34. Що визначає орнаментальний ритмічний рух?
35. Яким чином визначається орнаментальний колорит?
36. За якими ознаками здійснюється класифікація орнаментів?
37. Які види орнаменту розрізняють по кольору?
38. Які види орнаменту розрізняють за мотивами?
39. Які види орнаменту розрізняють за типом композиції?
40. Дати визначення сітчастого орнаменту.
41. Які існують системи для утворення сітчастих орнаментів?
42. Що являє собою рапорт у сітчастих орнаментах?
43. Дати визначення замкненого орнаменту.
44. Які існують варіанти побудови замкнених орнаментів?
45. За якими варіантами утворюються структурні схеми орнаментів?
46. Дати визначення терміну «стилізація».
47. Які існують варіанти стилізації?
48. Дати визначення термінів «семіотика» та «семантика».
49. Які існують семантичні засоби виразності?
50. Дати визначення метафори.
51. Дати визначення символу.
52. Дати визначення атрибуту.
53. Дати визначення алегорії.
54. Дати визначення емблеми.
55. Дати сучасну класифікацію знаків за формою.
56. В яких видах технік декоративно-прикладного мистецтва найбільш поширені знакові системи?

Тема 5 «Загальна система естетичної оцінки об'єктів творчості»

1. Дати визначення терміну «архітектоніка».
2. Визначити суть архітектонічної побудови об'єктів творчості.
3. Сукупність яких компонентів відображає архітектоніка?
4. Назвати головні характеристики архітектонічного об'єкту.
5. Які три варіанта рішення нових об'єктів можливі при сполученні головних характеристик архітектонічності?
6. Дати визначення архітектонічного об'єкту.
7. Що є критерієм якості будь-якого об'єкту з точки зору архітектоніки?
8. Визначити поняття атектонічного об'єкту.
9. Назвати головні вимоги до будови архітектонічних об'єктів.
10. В яких залежностях визначаються об'єктивні закономірності архітектоніки?
11. Які існують засоби художнього-композиційного вираження архітектоніки?
12. Що слугує кодом архітектоніки?
13. Які складові мови архітектоніки?
14. Визначити засоби естетичної виразності мови архітектоніки.
15. Дати визначення тектоніки.
16. Що визначає тектонічність форми?
17. Дати визначення тектонічного об'єкту.
18. Що є композиційною основою тектоніки?
19. Дати визначення естетичності як властивості об'єкту.
20. Що є естетичною оцінкою створеного художнього об'єкту творчості?

21. Дати визначення естетичної якості об'єктів творчості.
22. Назвати фактори, що формують естетичні властивості об'єктів творчості.
23. До якої основної властивості об'єкту можна звести всі естетичні показники?
24. Якими показниками естетичності оцінюються художні вироби декоративно-прикладного мистецтва?
25. Що є основою методики оцінки естетичності художніх виробів?

Методичне забезпечення

Навчальний процес з дисципліни «Композиція художніх виробів» забезпечений необхідною навчально-методичною літературою, зокрема: курс лекцій до дисципліни; методичні вказівки до виконання практичних завдань. Презентації до лекцій. Питання до підсумкового контролю. Тести до підсумкового контролю.

Рекомендована література

Основна

1. Курс лекцій «Основи композиції художніх виробів» (укладач Ребрік В.Є.) – електронний ресурс «Модульне середовище для навчання» – ХНУ, 2010.

Додаткова

1. Антонович Є.А. Декоративно-прикладне мистецтво / Є.А. Антонович та ін. Посібник для вузів. – Львів : Світ. – 1992. – 272 с.
2. Михайленко В.Є., Яковлев М.І. Основи композиції. Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. – К.: Каравела, 2004. – 304 с.
3. Ніколаєва Т.В. Тектоніка формоутворення костюма. – К.: Арістей. – 2007. – 224 с.
4. Яремків М. Композиція. – Тернопіль: Підручники і посібники. – 2005. – 110 с.

Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. Режим доступу : <https://msn.khmnu.edu.ua/>.
2. Електронна бібліотека університету. Режим доступу : <http://library.khmnu.edu.ua/>.
3. Репозитарій ХНУ. Режим доступу : <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>.